

то чудесно основаване. Блажени Йоан Мосх пише, че един старец със своя ученик отивали от Йерусалим на поклонение в Синай. Едва преминали реката Йордан, старецът, "като излязъл от нея, на едно поприще (денонощен преход от 20 версти)", така заболял, че не могъл да продължи пътя си, затова и влязъл в споменатата пещера. Тук на сън му се явил св. Иван Кръстител и, като възвърнал здравето на стареца, задължил го да остане на постоянно местожителство в тази пещера, като казал, че тя е по-важна от Синай, защото тук неведнъж идвал да го посети Сам Господ Исус Христос. Пещерата съществува досега, и мястото ѝ е известно на Савинските монаси.

Четиридесетдневната планина или Планината на изкушението, на която според преданието прекарал в четиридесетдневен пост и молитва Сам Началникът на нашето спасение и бил изкушаван от дявола, цялата тази планина е покрита с пещери, изсечени в нея от амореите (по време на войната с израилтяните). Тя още от началото на пустинножителството във време на процъфтяването на Пустинята на св. град през V и VI в. и дълго още след нейния упадък, по свидетелството на очевидци, представлявала подобие на голям пчелен кошер, в който обикналите безмълвието с риск на живота си не преставали да приготвят духовен мед, упражнявайки се в свещено въздържание и непрестанна молитва. Някои измежду тях, подобно на блажени Елпидий, като се поселвали в пещера, не слизали от планината до самата си смърт. За този стълб на търпението писателят на Лавсаика разказва, че той живял между събралите се при него братя, като пчелна майка, и населил тази св. планина като град още в края на IV в. сл. Хр.

От всички известни през V и VI в. лаври и манастири в Пустинята на св. град до наше време оцелели само развалини от следните гореспоменати обители: 1) Фаранската лавра, 2) Лаврата на Сука, 3) Теоктистовия манастир, 4) Евтимиевата лавра, 5) Манастира на авва Мартирий, 6) Лаврата на преп. Сава с някои от нейните манастирчета, 7) Манастира на преп. Теодосий Киновиарх (началник на общежителството), 8) Лаврата на преп. Йоан Хузевит, 9) Манастира на преп. Герасим Йордански. Числото не е голямо, но утешително е да се отбележи, че с имената на тези развалини на бивши обители е свързан споменът именно за тези св. мъже, които най-много прославили Пустинята на св. град, каквито са: преп. Харитоний, Евтимий, приятелят и сподвижникът му преп. Теоктист, ученикът му патриарх Макарий, преп. Сава, приятелят и сподвижникът му преп. Теодосий, общежитиен началник, преп. Йоан Хузевит и преп. Герасим Йордански (Архим. Леонид, Старий Йерусалим и его окрестности).

За нашата цел бе достатъчно да се запознаем с развитието на монашеския живот предимно на Изток. Но, разбира се, той се появил и в западната половина на Римската империя, Мала Азия, островите на архипелага, Балканския полуостров, мрачните и безплодни острови на Тосканското море, дефилетата на Апенините и Алпите, безплодните местности на Галия, дори островите на далечна Британия се озарили от лъчите на изгрялата от Изток